

HORTOBÁGYI DEPORTÁLÁSOK EMLÉKHELYE ÉPÍTÉSZETI TERVPÁLYÁZAT ZÁRÓJELENTÉS

A jelen zárójelentés a Budapest Fejlesztési Központ Nonprofit Zrt. (továbbiakban: BFK vagy Kiíró vagy Ajánlatkérő) által kiírt, a tervpályázati eljárások szabályairól szóló 310/2015. (X. 28.) Korm. rendelet (továbbiakban: Tervpályázati rendelet) 31. §-a szerinti, a Hortobágyi Deportálások Emlékhelye fejlesztését célzó beruházás építészeti tervpályázat (továbbiakban: Tervpályázat) Bírálóbizottsága által a Tervpályázati rendelet 25. § (3) bekezdése szerint készített zárójelentése, mely a Bírálóbizottság tervpályázattal kapcsolatos írásbeli összegzését tartalmazza az Ajánlatkérő számára az alábbiak szerint.

1 A TERVPÁLYÁZAT PONTOS CÍME, CÉLJA, TÁRGYA ÉS JELLEGE

1.1 A tervpályázat Ajánlatkérője (Kiírója)

BFK Budapest Fejlesztési Központ Nonprofit Zrt.
1027 Budapest, Horvát utca 14-26.

1.2 A Tervpályázat pontos címe

Hortobágyi Deportálások Emlékhelye építészeti tervpályázat

1.3 A Tervpályázat tárgya és helyszíne

A Kormány 1239/2019. (IV. 30.) kormányhatározatában rögzítette a kommunista diktatúra áldozatai ellen elkövetett törvénytelen ségek kiemelt helyszínén, a hortobágyi zárt táborok egykori területén a méltó megemlékezés, a közös nemzeti emlékezetpolitika formálása és a jövő nemzedék oktatása-nevelése céljával látogatóközpont, továbbá egy interaktív és a modern technológiát felhasználó kiállítás létrehozásának szükségességét.

A Kormány 1940/2020. (XII. 17.) Korm. határozata értelmében a Hortobágyi Deportálások Emlékhelye az ingatlan-nyilvántartás szerinti Hortobágy belterület 115/4 helyrajzi számú ingatlanon valósul meg. Az ingatlan megközelítőleg szabályos trapéz alakú, két ferde oldalán közterülettel határolt beépítetlen terület. Távolsága a faluközponttól mintegy 1500 méter. Az ingatlan alapterülete a tulajdoni lap alapján 32.177 m². Az ingatlan tulajdonosa a Magyar Állam, a tulajdonosi jogokat az állami vagyonért felelős miniszter a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. útján gyakorolja.

1.4 A Tervpályázat célja

A tervpályázat célja a tervpályázati dokumentáció mellékletében szereplő tervezési program megvalósítására legalkalmasabb komplex tervező vagy tervezői csoport kiválasztása. Az Emlékhely tervezése során kiemelten kezelendő célkitűzés a Tervezési programban és a Kiállítási koncepcióban megfogalmazott üzenetek építészeti eszközökkel történő megfogalmazása, erősítése. Az Emlékhely fő üzenetei: a kitelepítések közvetlen és közvetett, hosszútávú kiszakító, társadalmi szempontból is nehezen feldolgozható hatásai; a magyarországi kommunizmus romboló eszközeinek megismertetése az új generációkkal; a családokat, sőt a társadalmat ért traumák megértése, feloldása. A megtervezendő épület és környezete legyen egyben az emlékezés, a kegyelet és a történelmi

gondolkodás emlékműve, amely a jelen, sőt a jövő lehetőségeit felhasználó építészeti, műszaki, kiállítástechnikai eszközökkel, innovatív megoldásokkal, magas építészeti minőséggel és műszaki színvonalon ad lehetőséget a korszak bemutatására, a célok megvalósítására, és lehetőség szerint a hely kulturális örökségéből kiinduló építészeti formával illeszkedjen a tájba.

A tervpályázat eredményeként kiválasztott tervezővel a Kiíró tervezési szerződést kíván kötni a Hortobágyi Deportálások Emlékhelye fejlesztését célzó teljeskörű, minden szakágat tartalmazó tervdokumentáció elkészítésére, a tervpályázatokra vonatkozó 310/2015. (X. 28.) Korm. rendelet (továbbiakban: Tervpályázati rendelet) 9. § (2) bekezdése szerinti, hirdetmény közzététele nélküli tárgyalásos közbeszerzési eljárás keretein belül.

1.5 A tervpályázat formája és jellege

A tervpályázati eljárás formája: közösségi értékhatárt meghaladó értékű, meghívásos, egyfordulós, kétszakaszos tervpályázat.

A tervpályázat jellege: részvételi szakaszban nyílt, a tervezési szakaszban titkos.

A Kiíró nem korlátozta a pályázati (tervezési) szakaszba meghívható jelentkezők számát, minden, az alkalmassági feltételeket teljesítő Jelentkező meghívást nyert a második, pályázati (tervezési) szakaszba.

2 A TERVPÁLYÁZAT BÍRÁLATI LEBONYOLÍTÁSÁNAK ÜTEMEZÉSE

A Tervpályázat bírálatát a Kiíró a kiírásban rögzített határidők figyelembevételével bonyolította le az alábbiak szerint:

A Bírálóbizottság plenáris ülése 1. nap	2022. március 4.
A Bírálóbizottság plenáris ülése 2. nap	2022. március 11.
Országkép és településkép védelmi szempontú vélemény megadásának napja	2022 március 21.
Nyertes és megvételben részesített pályaművek szerzőinek felfedése	2022. március 23.
Eredményhirdetés	2022. március 24.

3 A TERVPÁLYÁZAT LEBONYOLTÁSÁNAK RÖVID ISMERTETÉSE

A Tervpályázat lebonyolítására különösen az alábbi jogszabályok, illetve feltételek alapján került sor:

- Magyarország vonatkozó hatályos jogszabályai
- A Közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvény és a Tervpályázati eljárásokról szóló 310/2015. (X. 28.) Korm. rendelet
- Az elektronikus közbeszerzés részletes szabályairól szóló 424/2017. (XII.19.) Korm. rendelet
- A Tervpályázat meghirdetésre került az Európai Unió Hivatalos Lapjában TED 2021/S 222-585477 iktatószámom megjelent hirdetménnyel, majd 2021. december 22-én, a kérdésekre adott válaszokkal véglegesítésre került a kiírása és dokumentációja.

3.1 A beérkezett pályaművek száma és állapota

A pályaművek beérkezésének határideje
digitális és nyomtatott formában

2022. február 9. napján 14:00 óra

Határidőre beérkezett pályaművek száma

14 db

A nyomtatott formában beérkező
pályázati csomagok bontása

2022. február 9. napján 14 óra:30 perc

A Bírálóbizottság minden pályaművet határidőn belül benyújtottnak fogadott el. A felbontás előtt a Titokgazda a csomag küldeményén szereplő beadási számot leragasztotta és bírálati kódszámmal cserélte, majd a Bírálóbizottság bontáson jelenlévő tagjai ezzel a bírálati sorszámmal látták el az adott pályamű minden egyes dokumentumát. A bírálati sorszámmal csak a Titokgazda tudja beazonosítani a beadási számmal.

Formai, tartalmi és titkossági szempontból a Bírálóbizottság olyan pályaművet nem talált, amely ellehetlenítette volna az értékelést, ezért nem zárt ki egy pályaművet sem.

3.2 A pályaművek értékelésének szempontjai

A Bírálóbizottság a beérkező pályaműveket az alábbi szempontok szerint értékelte:

3.2.1 A Kiállítási koncepciónak való megfelelés, mint prioritás

A Bírálóbizottság pozitívan értékeli, ha:

- az építészeti koncepció figyelembe veszi és szem előtt tartja a Kiállítási Koncepcióban megfogalmazott elvárásokat, az Emlékhely fő mondanivalóját
- a pályamű megfelel a Kiállítási koncepcióban és a Tervezési programban is megfogalmazott üzenetek építészeti megfogalmazásának, megjelenítésének, vagyis megvalósítja az alábbiakat:
 - a kommunista utópia valódi természetének mementója, bemutatása,
 - kegyeleti hely kortárs megfogalmazása,
 - figyelemfelkeltő építészeti megjelenést és jelleget határoz meg,
 - edukációs és társadalmi közösségi központot képez.

3.2.2 Igazodás a környezethez

A Bírálóbizottság pozitívan értékeli, ha a táji környezet és az épületegyüttes:

- közlekedési rendszere, a látogatói gyalogos útvonalak rendszere, valamint a parkolók elhelyezése és megközelítése megfelel Tervezési programban és a Kiállítási koncepcióban megfogalmazott elvárásoknak, valamint egyszerű és áttekinthető,
- összhatása, tömegeinek megfelelő aránya, megjelenése nemcsak illeszkedik a környezeti adottságokhoz, de leképezi a természeti környezet és a helyhez tapadó emlék közötti drámai feszültséget,
- a tervezett épület és környezete építészeti egységet képez,
- az épített környezet segíti a látogatók számára katartikus élmények megélését, hangsúlyozza az emlékezés fontosságát,
- beépítési paraméterei megfelelnek a környezettel kapcsolatos előírásoknak,

- az építési övezeti paraméterek megfelelnek a HÉSZ. továbbá a településképi jellemzők a településképi védelmi rendelet előírásainak.

3.2.3 Építészet és tömegalkotás

A Bírálóbizottság pozitívan értékeli, ha az épületegyüttes:

- építészeti megjelenése összhangban van a Tervezési program és a Kiállítás koncepció tartalmával, valamint közvetíti az Emlékhely és a helyszín szellemiségét, egyfajta szimbóluma az intézménynek,
- építészeti összhatása, tömegeinek aránya igazodik a tervezési helyszín adottságaihoz, az általa szimbolizált táborok jelentette szégyenletes múlthoz és hozzásegít megrázó élmények átéléséhez, a kegyeleti hely tiszteletéhez és az élmények és a történelmi tanulságok feldolgozásához,
- magas színvonalú térépítészeti, építészeti és zöld felületi minőséget hoz létre,
- anyagai, terei és szerkezetei igazodnak az Emlékhely funkció lényegéhez, egyszerű eszközökkel hangsúlyozva a történetek vállalhatatlanságát,
- tájolása, méretei, fizikai adottságai megfelelnek a rendeltetésszerű használat igényeinek.

3.2.4 Tervezési program és funkció

A Bírálóbizottság pozitívan értékeli:

- a Tervezési programnak való megfelelést,
- a Tervezési programban és a Kiállítási koncepcióban megfogalmazott funkcionális kapcsolatok színvonalas megoldását,
- a belső közlekedési rendszerek egyszerű, áttekinthető kialakítását,
- a Tervezési programban leírt helyiségprogramhoz való igazodást, a megadott alapterületek követését, hatékony biztosítását,
- az Emlékhely funkcionális elrendezésének és racionális üzemeltethetőségének kedvező megoldását,
- a fenntarthatóság követelményeinek érvényesülését,
- az energiahatékony és költségtudatos megoldásokat úgy a megvalósítás, mint a működés során,
- a terv alkalmasságát a generál tervező kiválasztására, valamint magas színvonalát, ami biztosítékot adhat a Kíróknak a végleges tervek minőségi elkészítésére.

3.2.5 Gazdasági szempontok (beruházási és üzemeltetési)

A Bírálóbizottság pozitívan értékeli, ha az épületegyüttes:

- kivitelezésének várható költsége kedvező, költségtakarékos elrendezést biztosít,
- az innovatív, ötletgazdag megfogalmazás mellett, költséghatékony szerkezeti megoldásokkal és anyagokkal került megtervezésre,
- gazdaságos területhasználatot biztosít,
- gazdaságos szerkezettel, épületgépészeti és elektromos rendszerekkel épül,
- reális költségű, megvalósítható műszaki megoldásokat alkalmaz,
- az épület és környezete várhatóan alacsony éves üzemeltetési költséggel működtethető,

- az Emlékhely és környezete gyorsan és ütemezetten megépíthető,
- fenntartásának várható költsége kedvező,
- az épület és környezete megfelelő arányban, hatékony kialakítással megújuló energiaforrásokat használ,
- üzemeltetése és karbantartása energia- és erőforrás-hatékony.

3.2.6 Egyéb értékelési szempontok

A Bírálóbizottság pozitívan értékeli, ha a beadott tervek

- megfelelnek a tervi minőség követelményeinek,
- megfelelő grafikai kidolgozottságúak, részletezettségűek,
- egyszerű, közérthető ábrázolási és grafikai megoldásokat tartamaznak,
- tervpályázati dokumentáció szerinti megítélhetőségük kedvező,
- a dokumentáció megfelel a Kiírásban szereplő egyéb elvárásoknak.

4 A TERVPÁLYÁZAT EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

A Bírálóbizottság a tervpályázat során közreműködő szakértők véleményét kikérve a pályaműveket felbontásuk után részletesen áttanulmányozta, és az értékelhető megoldások alapján a tervpályázatot eredményesnek tartja, formai és tartalmi okokból nem zárt ki egy pályaművet sem. A különböző építészeti- és tájépítészeti felfogások és megoldások alapján változatos, jó színvonalú megoldások születtek, ezért a Bírálóbizottság három pályaművet díjban és öt pályaművet megvételben tudott részesíteni.

Az értékelés során a Bírálóbizottság célja az volt, hogy összhangban a kiírásban szereplő értékelési szempontokkal, kiválassza azt a pályaművet, amely a legcélszerűbb, a környezetével leginkább párbeszédet folytató, a hortobágyi deportálások, illetve a deportáltak személyes szenvedéstörténeteit, kiszakítottóságát leginkább tükröző, építészeti felfogásában karakteres, az 50-es évek kétarcúságát bemutatni képes, a kitelepítések borzalmait a fiatalok számára is érzékelhető módon bemutató és a volt táborlakóknak emléket állító megoldás, ami költségtakarékos, reálisan megvalósítható épületegyüttest eredményez.

A Tervpályázat Kiírója az alábbi sajátos építészeti követelményeit fogalmazta meg:

- A tervezési feladat a kommunista diktatúra áldozatai ellen elkövetett törvénytelen ségek kiemelt helyszínén, a hortobágyi zárt táborok egykori területén a méltó megemlékezés, közös nemzeti emlékezetpolitika formálása és a jövő nemzedék oktatása, nevelése céljával Látogatóközpont kialakítása új központi épület tervezésével, valamint a belső infrastruktúra és külső környezet fejlesztésével a Kiállítási Koncepció elvárásai szerint.
- Az Emlékhely kialakításának központi eleme a főépület, fogadó-kiállítási-szolgáltatási funkciókkal, amely a Kiállítási Koncepcióban meghatározott látogatói útvonal alapján összefüggő egységet alkot az Emlékhelyet befogadó, tervezett külső környezettel.
- A tervező feladata a Kiállítási Koncepció figyelembevételével korszerű infrastruktúrára épülő Emlékhely és kapcsolódó környezetének megtervezése, melynek főbb szempontjai a fenntarthatóság, energiahatékonyság, környezettudatosság és akadálymentesség, miközben a megfogalmazott „üzenet” hordozója is kell legyen az épület, tér és tömegalakítás szempontjából egyaránt.
- A fenntarthatóságnak és a környezettudatóságnak az optimális energiafelhasználás, vízfelhasználás és a környezeti terhelés minimalizálásán keresztül, együttesen kell megvalósulnia. A fenntarthatóság, környezettudatosság a tervezés minden elemében elvárt megközelítés, de fenntarthatósági minősítés megszerzésére nem törekszik a fejlesztő.
- Az energiafelhasználásnál a beépített energiatartalom és az üzemeltetési energiafelhasználás együttesének optimumát kell biztosítani, vizsgálni szükséges a beépített szerkezetek primer energiatartalmát és az üzemeltetés energiaigényét. Elvárás – az érvényes jogszabályoknak megfelelően a közel nulla energiaszint teljesülése, amelynek eléréséhez a megújuló energiaforrások lehetőségeit kell elemezni, alkalmazni.
- A beépített anyagok, szerkezetek életcikluselemzésénél kiemelt szempont az újrahasznosítás, a helyi környezetbarát anyagok felhasználása.
- Az üzemelési technológiáknál törekedni kell a minél kisebb környezetterhelésre, a takarékos vízfelhasználásra, helyi szennyvízkezelés lehetőségére. A tervezésnél vizsgálni kell a terület helyi ökológia sajátosságait, valamint azok védelmét is.
- Kiemelten fontos, hogy a megvalósult létesítmény üzemeltetése gazdaságos legyen, költséghatékony technológiák, alacsony fenntartási költségű megoldások alkalmazásával.

Ennek részeként érdemes olyan javaslatokat is megfontolni, melyek biztosíthatják a szezonálisan igen eltérő látogatószám és összetétel fogadásához való rugalmas alkalmazkodást, a kisebb látogatószámok esetén alacsonyabb üzemeltetési költségekkel való működést is.

- A tervezés során az épületeket és környezetüket jogszabályokban rögzített, illetve a későbbi alponthan itt megfogalmazott elvárások szerint kell akadálymentesen megtervezni és megépíteni.
- Az Emlékhely központi épülete a téma idősíkjába és a dramaturgiába illesztett élményelem, amely nem pusztán illeszkedik a hely és a tárlat által nyújtott élményhez, hanem annak fontos tartalomhordozója is. Az épület arculatát a terület történetére, a Kiállítási Konceptióra és a látogatói útvonalra tekintettel, ugyanakkor bátor építészeti eszköztárral javasoljuk tervezni. Ezen építménynek világszínvonalúnak, egyedinek és emblemikusnak kell lennie, összhangban a vonatkozó kormányrendeletek azon törekvésével, hogy az áldozatok emlékéhez méltó látogatóközpont születhessen.

A Tervpályázat színvonalas és igen változatos megoldásokat eredményezett. A Bírálóbizottság feladata az volt, hogy kiválassza azokat a pályaműveket, amelyek a leginkább és a legtöbb ponton megfeleltek a Kiíró követelményeinek.

A Bírálóbizottság azokat a megoldásokat tartotta megfelelőnek, amelyek:

- A hortobágyi tájba és épített környezetbe jól illeszkedve tudták az emlékhely üzeneteit a modern építészet eszközeivel méltó módon megfogalmazni;
- A deportáltak szenvedéseit, kiszakíttóságát megidézve tudtak emléket állítani, felidézni érzéseiket, miközben a mai fiatal generációk számára is átélhetővé, érthetőbbé téve a kitelepítések valódi borzalmait;
- Mai építészeti eszközökkel, az emlékállítás, főhajtás, elgondolkodtatás mellett egy hatékonyan működtethető, attraktív látogatóközpontot hoznak létre, mely vonzó a különböző korosztályok számára;
- Gazdaságosan megvalósítható, működtethető, enetgiahatékony, fenntartható megoldásokat alkalmaznak;
- Kialakításuk a lehető legtöbb lehetőséget adja nem pusztán interaktív kiállítási elemek, de egyéb foglalkozások, múzeumpedagógia események, rendezvények megvalósítására, mind belső tereiben, mind a kültérben kialakított elemekkel.

5 AZ EGYES PÁLYAMŰVEKRŐL KIALAKÍTOTT RÉSZLETES SZAKMAI BÍRÁLATOK A BÍRÁLATI SORSZÁMOK SORRENDJÉBEN

5.1 HORT_01

Az Alföldből, a pusztából és a tájból, mint inspirációs forrásokból kiinduló pályamű zöldtetőjével, anyaghasználatával és ökológikus szemléletével illeszkedik a tájba, azonban tömege és megjelenése nem váltja ki az emlékhellyel szemben támasztott katarzist, jellege nem erősíti meg a kiállítás koncepcióját. A belső terek kapcsolata a kiállítási koncepciónak megfelel, azonban a steril kialakításuk a diktatúra, a nyomasztó közeg látogatói élményét nem erősítik meg.

Alaprajzi elrendezése kevésbé átgondolt, a látogatói útvonal helyenként keresztezi saját magát. Egyes terek méretezése és megközelítése nem megfelelő.

A döngölt föld, mint építőanyag alkalmazása energetikailag hatékony megoldás, de kivitelezésének költsége magas, üzemeltetésének és fenntartásának kockázata magas, élettartama bizonytalan.

A külső környezet alakításával nem foglalkozik a pályamű, a tervezési programban szereplő kilátó építészeti megfogalmazása – melléképület teteje – nem elfogadható. Az emlékpark élménye nem teljesül.

A pályázat nem hordoz egyediséget, összességében nem közvetíti a kiállítási koncepció üzenetét, ezért a Bíráló Bizottság díjazásra, megvételre nem javasolta.

5.2 HORT_02

A háromszögekre bontott kunhalomból kiinduló tömeg – noha zöldtetővel fedett – utópikus megjelenésével idegen a tájtól és az épített környezethez sem illeszkedik. Az épület belső terei ugyan izgalmasak, de elveszik a fókusz magáról a kiállításról, nem szolgálják a koncepciót.

Az épület alaprajzi szervezése jó, átgondolt, azonban a látogatói útvonal a terek összetettsége miatt zavaros. A pince szintű 7. terem nagyméretű mozgatható födéme a beruházást indokolatlanul drágítja és az üzemeltetés gazdaságosságát is megkérdőjelezi. Szép gondolat a tervben a fény-árnyék dinamikájának tudatos használata, ugyanakkor sajnos a terv alapvetően alárendeli a kiállítást az építészeti megoldásoknak.

A földdel borított épület energetikailag hatékony megoldást eredményez, amit a betervezett földhő használata is erősít, ugyanakkor a mozgó födém üzemeltetésének és fenntartásának kockázata magas.

A pályázat kültéri elemei – a sétaútvonal és a kilátó – szépen szerkesztett, az emlékhelyhez illő megoldások, melyek magas szintű látogatói élményt nyújtanak.

A pályázat összességében inkább turisztikai attrakció, mint emlékhely, ezért a Bíráló Bizottság díjazásra nem javasolta, de megvételben részesítette.

A Bírálóbizottság a pályaművet az itt megfogalmazott értékei alapján megvételben részesíti.

5.3 HORT_03

A végtelen, szabad pusztá látványát tudatosan eltüntető épület terve a kiállítási koncepciónak és a tervezési programnak megfelel, azt kreatívan szolgálja, építészeti üzenete erősíti az emlékkiállítás mondanivalóját. A tömör fal mögé rejtett épület jól szimbolizálja a hatalom könyörtelenségét, azonban az alföldi táj építészetétől nagyon idegen és az egykori táborok hangulatát sem adja vissza – inkább a koncentrációs táborokat idézi, ezzel képzavart okozva a látogatóban.

A kompakt alaprajzú épület hatékonyan üzemeltethető, azonban az alkalmazott építőanyag (földbeton) különleges építéstechnológiát igényel és nagyfokú kockázatot jelent mind annak élettartama, mind a fenntartása szempontjából.

A pályamű megfelelően foglalkozik a környezettel is, az emlékezeti ösvény átgondolt, a kilátó azonban meglehetősen ipari.

A pályázat összességében funkcionálisan átgondolt, azonban nehezen befogadható, a Világörökségi helyszín közelségével nem összeegyeztethető, a földbeton alkalmazása pedig kifejezetten kockázatosá teszi megvalósítását, ezért a Bíráló Bizottság díjazásra, megvételre nem javasolta.

5.4 HORT_04

Az építészeti koncepció alapvetően az alföldi kunhalmok metaforájára épül, karakterében jelszerű, az eredeti domb és sírhalom elképzelésre rímel. Jól interpretálja a kiállítás küldetését. Megtalálja a kiállítási koncepció adta támpontokat, szimbolikájával tisztán teremti meg a kapcsolatot a mondanivalóval. Kortárs adaptációként érezhető benne némi didaktika, de gyors kapcsolatot teremt a mindennapok embere és a történelmi emlékezet közt. A tájseb megjelenítése kifejező, a látvány karakteres. Az emlékező kutak metaforája erős. Az épület tetejére helyezett, az egykori 12 tábor emlékére kialakított 12 kúthoz fehér emlékfalakat állít, amelyek mint emlékoszlopok messziről is látványosak, egyedi és már a megérkezéskor felfedezésre, a történelem titkainak kutatására és az épület belső felfedezésére hívják a látogatót.

A pályamű tudatosan hangsúlyozza, hogy a hagyományos építészeti eszközök mellőzésével kívánja a feladatot megoldani, szinte észrevehetetlenül megjelenve a tájban. Helyét csak finom gesztussal jelezve illeszkedik környezetébe, bár ezzel sajnos lemond a hagyományos karakteres táji, építészeti stílusjelek alkalmazásáról, a „csak itt”, csak a hortobágyi deportáltak sorsát megidéző kézzelfogható épített környezeti elemek megjelenítéséről. A több síkon ható, árnyalt megoldásokat bemutató építészeti pályamű a kiállítási koncepció fő céljainak megfelel. A funkciókat a halomban süllyesztve, föld alá helyezi, a pengefalak, mint emlékoszlopok viszont messziről is látványosak, szoborszerűek. A "kutakba" helyezi az áldozatok nevét, ezzel a látogatót a nevek elolvasásához főhajtásra készíti. Az emlékfalak ("kőtáblák") utalnak az egy szinttel lejjebb található kiállítótér tartalmi hatáira, átmetszik a teret és a belső térben is olvashatóvá teszik az áldozatok nevét. Az emberi sorsok tragédiája a fentről bejövő fény folyton változó megvilágításában készíti elmélyülésre és emlékezésre a látogatót. Szellemes megoldás a domb tetejére helyezett kilátó tér, mely figyelemfelkeltő megjelenésével közösségi pontot képez. Összhatása és megjelenése illeszkedik a környezet és emlékezet adta kettőség metszetéhez, ezzel megteremtve a drámai feszültséget a táj és a történelmi múlt között.

Belső közlekedési rendszere egyszerű, átlátható, a kompakt forma fenntarthatósági szempontból kedvező. A tervezési program helyiségprogramját a fontos elemekben követi, de néhol eltér attól (hiányzik a kültéri előadóterem). A látogatói vizescsoport lényegesen kisebb és egy múzeum esetében kérdéses, hogy a használata csak az éttermen keresztül biztosított. Az épület megközelítésnek, külső és belső bejárásának útvonala jól komponált, letisztult és környezetével is szerves egységet képez. Az épületbe vezető gyalogos útvonalak, szervízutak jól elkülönítettek, tisztán szerkesztettek. A tervező egyszerű szerkezetekkel, energiatékony és gazdaságos kialakításra törekszik. Az épület kimagasló igény szinten tervezett, de a műszaki leírásban szereplő piaci árszintet jelentősen meghaladó fajlagos m² ár kissé túlzónak tűnik.

A Bírálóbizottság a pályaművet az itt megfogalmazott kimagasló értékei, egyedi megoldásai alapján II. díjban részesíti.

5.5 HORT_05

Pályázók - az általuk megfogalmazott gondolatok szerint -, olyan épületet akartak létrehozni, mely a pusztával összeegyeztethető és a hajdani kitelepítettek első benyomásán alapszik. Véleményük szerint ennek a juhodály, mint jellegzetes forma felel meg, melynek dimenziót váltó, a szokásostól lényegesen eltérő méretű megjelenítése egy elvont objektumként, felkiáltójelként jelenik meg a hortobágyi tájban.

Az átlátható, üres, nagyméretű „hodály” tér az „emlékezés tere”, melyben elhelyezett 12 kereszt a hortobágyi 12 tábort szimbolizálja. A végén elhelyezett lépcsősoron fel lehet jutni a tetejére, mely kilátóként szolgál a pusztaság felé.

A kiállító terek a juhodály épülete alatt, a föld alá kerültek elhelyezésre, a fény csak egy szűk hasítékon keresztül jut be, mely hasíték teremt egyedüli kapcsolatot az emlékezés terével.

A tervezett hatás elérése érdekében pályázók az emlékezet terétől leválasztották a kiszolgáló funkciókat, és azokat egy különálló, szintén juhodályt formázó, de kisebb épületben helyezték el.

A juhodály formai megidézése hiteles gondolat, azonban túlságosan didaktikus, hatalmas mérete nemcsak megidézi a táborok lakóinak életét, de mérete kifejezi a hortobágyi deportáltak életének nyomasztó valóságát. Ugyanakkor a földtől elemelt, átlátható szerkesztése, szinte szakrális kialakítása optimizmust sugároz, hogy minden helyzetből van kiút, fölé lehet emelkedni az elnyomatásnak, az igazságtalan megaláztatásnak. Látszik, hogy e gondolatnak pályázók mindent alávetnek, így szorult a kiállító terület a föld alá, melyben kissé sematikus a kiállítási terek kapcsolatrendszer, ami még előnyös is lehet hosszabb távon, mivel rugalmasan alkalmazkodik a változáshoz. A kiállítási helyiségek egymást mereven, a kiállítási koncepciót szolgálóan alkalmazva követik, építészeti hangsúlyt nem képezve. A kiállító terekben hiányzik az a drámai erő, amely a kommunista diktatúrasötét időszakának és az emberi szenvedések bemutatásához szükséges.

A kiszolgáló funkciók leválasztása külön épületbe indokolt lehet, de nem gazdaságos megoldás. Különösen nem indokolt az erőteljes, jelként működő főépület megismétlésére egy kicsit kisebb és kicsit egyszerűbb megjelenésben. Ez a főépület jelentőségét, erejét jelentősen csökkenti.

Jelentős probléma az épületek mérete. Már a fogadó épület 9 méternél nagyobb magassága is meghaladja a HÉSZ szerinti maximális magasságot, és akkor még a főépület 16 méter feletti magasságáról nem is beszéltünk. Az épület az ábrázolásával ellentétben nem a hortobágyi puszta közepén áll, ahol mindez nem lenne zavaró, hanem a településen, ahol az utca másik oldalán egyszintes lakóházak sorakoznak.

Jelentős műszaki probléma, hogy az épület kiállító területe a terepszint alá került mintegy 5 méterrel. A több, mint 3 méterrel a mértékadó talajvízszint alá nyúló épület szigetelése, felúszás elleni védelme nem vállalható kivitelezési többletköltséggel, üzemeltetési és élettartam kockázattal jár. A kiállító területek föld fölé helyezése már egy másik terv lenne, ilyen irányban a hiba nem korrigálható. Az egész épületnek a talajvízszint fölé való megemelése, a kiállító terület dombban elhelyezése viszont még tovább növelné az épület magasságát, az épület legnagyobb hátránya nem javítható.

A Bírálóbizottság a pályaművet az itt megfogalmazott kimagasló értékei, egyedi megoldásai alapján III. díjban részesíti.

5.6 HORT_06

A terv látványos építészeti eszközöket használ ugyan, azonban a formák és ívek sokasága nem szolgálja a kegyeleti hely kortárs megfogalmazását.

A halom-jelleggel térszín alá helyezett, a korábbi 12 tábort egy-egy cikkelyként megfogalmazó épülettömeg építészeti megvalósítás, ugyanakkor a tájegységre jellemző építészeti formálástól teljesen idegen, valódi (egységbe kovácsolt) karakterrel nem rendelkezik.

A központi centrális térből kiemelkedő kör alaprajzú magaslati pont kettős funkcióval bír: kegyeleti hely és kilátópont is. A halomra utaló formába beékelődött kő elemek és hasítékok ugyan szimbolikus jelentéssel bírnak – utalva az ide deportáltak sorsában okozott törésre – azonban nem képesek ezt a szimbolikát megfelelő erővel közvetíteni.

A centrális térre szervezett helyiségek, a sugarasan szűkülő-táguló terek izgalmas kiállítási útvonalat tárnak fel a látogató számára, ugyanakkor ez az elrendezés kevésbé flexibilis térhasználatot tesz lehetővé. A belső tér kidolgozottságához képest az épület külső megjelenése, környezetrendezése és tájépítészete jelentősen elmarad. Az emlékkert egyáltalán nem szervesül a koncepcióba.

Összhatását tekintve az épület nem képes a történelmi tragédiák súlyát kifejezni.

5.7 HORT_07

Az építészeti koncepció figyelembe veszi és megfelel a Kiállítási Koncepcióban megfogalmazott elvárásoknak, melyhez kreatívan tette hozzá egyedi elképzeléseit. A fő mondanivalót, az átadni kívánt tartalmat - a bezártság és a bizonytalanság érzését - kettős építészeti eszközzel jeleníti meg. Nem a tájképbe belesimuló halmot idézi meg, hanem az épület tömegének talajból felnyíló, föld rézsús, járható tetős kialakításával új, a koncepcióhoz illeszthető alternatívát nyújt. Az utcai irányú hosszú homlokzat sűrű, dőlt oszlopsora elrejtje a bejáratot és a kiállítási koncepciónak megfelelően bizonytalanság érzését kelti a látogatókban. A földrézsús kialakítás a tájsebre utalást is magában hordozza. Az épületre felfutó rézsú mellett a 12 tábort le képező stációkat helyezi el, és legmagasabb pontja egyben a kilátópont funkcióját is betölti. Ezek akadálymentes megközelítése azonban nem biztosított.

Az épület gyalogos megközelítése a „topogó köveken „át történik, mely hatásos külső térképző elem. A 8 ezer „topogó kő” minden egyes deportáltnak emléket állítva hangsúlyozza az emlékezés fontosságát.

Az építészeti tömeg és homlokzatképzés megoldásainál szándékosan nagy gesztusokkal, egybefüggő felületekkel dolgozik. A nagy gesztusok egyszerű, egybefüggő, nagy felületű rézsús tömegalakításhoz és - még belső térképző elemeiben is - éles szögek és merev formák alkotta homlokzati megjelenéshez vezetnek. Az épületet elrejtő oszlopsor a pásztorépitmények egyik archetípusát képező szárnyék építészeti homlokzatképzés szerinti újra értelmezése már túlzóan is monumentális, és monoton összhatást vált ki. Ezzel a megoldással a bizonytalanság érzés erős hangsúlyozása a cél, de építészeti megjelenésében nem illeszkedik a települési környezet adottságaihoz. Így nem tudja kompromisszum nélkül kihasználni az építészeti kialakításában rejlő, a belső településképi illeszkedéshez történő, azt kedvezően alakító lehetőséget.

Az épület a földrézsús kialakításával jelentős földmunkát feltételez, földgyenlege kedvezőtlen. Összhatásában kettős szerepet vállalt fel. Egyrészt a települési beépített környezetre reagál az előzőek szerintinek megfelelően, másrészt a pusztai irányában a tájjal való összhangot kívánja megjeleníteni. Ez a megoldás azonban nem veszi figyelembe, hogy beépítésre szánt belterületi környezetbe helyezkedik el az épület és a világörökséget jelentő pusztai táj innen távolabb van, még nem is látható. Az nagy gesztusok elve szerinti tömegalakítás egyszerű, de nem igazán figyelem felhívó

megoldást eredményezett. A helyíni adottságok figyelembevételével az egységes építészeti összhatást csak kompromisszumok árán tudta megteremteni.

A tervezési program szerinti funkcionális kialakítása alapvetően megfelelő, belső közlekedési rendszere áttekinthető, jól szervezett. Hátránya, hogy az emeleti irodaszint csak a ruhatáron át közelíthető meg és hogy az emléktárgy és könyvesbolt nem a kijárat közelében, ahhoz kapcsolódva helyezkedik el.

A belső térrendszer is a nagy gesztusok szemléletével tervezett. Azonban a nagy méretű látszóbeton pillérek és a födémszerkezet összhatásában az emlékhely funkcióhoz kevésbé igazodó térképző megoldásnak, a táj, a helyszín, a szimbolizált tábork jelentette adottságoktól eltérőnek minősül.

Összességében a terv a kiírástól eltérő, alternatív, de a pályázati kiírás koncepciójának azért megfelelő megközelítéssel kereste az igazodó választ a hortobágyi deportáltak emlékhelye megvalósíthatóságához. Az egyedi megközelítés azonban nem párosult minden tekintetben meggyőző és megnyugtató építészeti, környezetbe illesztési és műszaki válaszokkal.

A dokumentáció azonban formájában és tartalmában is teljesítette a kiírás szerinti kritériumokat és elvárásokat.

A Bírálóbizottság a pályaművet az itt megfogalmazott értékei alapján megvételben részesíti.

5.8 HORT_08

A föld fölött lebegtetett épülettömb és a két sötét toronyszerű elem utópisztikus, nehezen értelmezhető kegyelti helyként, emlékhelyként. Az épület délibábot idéző tükröződő felülete nem teszi azt transzcendenssé, nem kapcsolja a tájhoz, sőt, teljesen idegenné teszi a környezettől – a vonuló madarakra tekintettel pedig kifejezetten veszélyes.

A terv a kiállítási koncepciónak és a tervezési programnak csak részben felel meg, ugyanakkor sok eredeti ötlettel egészíti ki azt. Alaprajzi szervezése logikus, funkcionális kapcsolatai jók, azonban nagyon sematikus, így nem nyújt megfelelő látogatói élményt.

Az épület környezetből történő felemelése a bekerülési költségeket emeli. A megújuló energia betervezése hatékony fenntartást eredményezhet, azonban a lehűlő felület mérete és a homlokzat burkolat karbantartása miatt az épület üzemeltethetősége nem ideális.

A bevezető út talpfákkal és vasúti jelleggel történő kialakítása szép gondolat, jól reflektál arra, hogy a deportáltak vasúton érkeztek, az épület közelében kialakított tó azonban nem illeszkedik szervesen a koncepcióba.

A pályázat hibásan épít a délibáb metaforájára, az épület építészeti megformálása és tömege nem szolgálja az emlékezést, a Világörökségi helyszín közelségével nehezen összeegyeztethető, nehezen védhető, ezért a Bíráló Bizottság díjazásra, megvételre nem javasolta.

5.9 HORT_09

A 09-es számú pályamű inkább provokáció, aktuálpolitikai kiáltvány, felvázolt, kidolgozatlan geg, mint megvalósításra szánt (nyerést ambicionáló) építészeti ötlet. A tervező láthatóan érzékeny a témára, kreatívan gondolkodik. A napjainkban a margón élő vagy margóra kerülő, kirekesztődő társadalmi csoportok megidézésével ugyanakkor erőltetett párhuzamot vázol fel, aminek kidomborítása érdekében a kiírás, a tervezési program alapvetéseit sem veszi figyelembe. A választott technika – (használt) építési konténerek újragondolása - érdekes ötlet, máshol, más kontextusban akár megvalósításra is érdemes lehet, de a hortobágyi kitelepítésben meghurcoltak emlékét ezen a konkrét helyszínen méltatlanul kezeli (lekezelet) a modernkori áthallások érdekében alkalmazott nem korhű, nem hely-azonos technika. Az ideiglenesnek ható épülettel is a ma is jelen lévő társadalmi kítaszítottóság érzékeltetésére helyezi a hangsúlyt, beismerten általánosít, minden kirekesztés, telepítés, kizárás jelképének használja talán a konténereket, de most nem ez volt a feladat.

Mentségére vagy dicséretére szóljon ugyanakkor, hogy bár a kiíró ismert alapszándékainak, valamint a tervezési program betűjének való ilyen mértékű meg nem felelés, az ezekkel való (ön)tudatos szembehelyezkedés nyilvánvalóan illuzórikussá teszi a megvalósulás esélyével való pályázást, ehhez viszonyítva sok munkát fektettek a terv elkészítésébe. Ez a munka csak a többi, ezzel ellentétes ambíciójú pályaművel összevetve látszik elnagyoltnak, kidolgozatlannak.

Nem található semmilyen összhang az Építészeti Konceptió, a Tervezési Program és a kiállítási koncepció között; a pályamű csak képzőművészeti alkotásként értékelhető. Az emlékezet pusztai helyével és a kilátástalanság helyzetével nem tartja összeegyeztethetőnek kilátótorony elhelyezését. A helyiségprogramban megadott funkciókat nagyjából elhelyezi, (bár méreteik itt-ott vagy szándékosan, vagy a konténeres szerkezet adta lehetőségek miatt eltérnek). A terek kapcsolata, a látogatói útvonal jellege, hangulata, a térszerkezet viszont nem is emlékeztet a Tervezési programra. A merev kockaszerű felépítés következtében nagy alapterületű, felesleges közlekedő sávok keletkeznek, számos belső helyiséggel. A kiállítási útvonalat 16 tematikus belső udvar köré építi fel. A rács alaprajzú épület izgalmas belső kiállítási teret hoz létre, amelynek váratlan kanyarai a tervező szándéka szerint megidézik a történelem kiszámíthatatlanságát, a konténeres megoldás ugyanakkor semmi mozgásteret nem hagy a kiállítás számára. A belső udvarok témái (nádas, eredeti táj, rozsdás traktor, olajos hordók, vagonok, tömegsír) a rálátás révén tovább aktualizálják a kiállítási mondanivalót. Az épület szintje fölé az egyik udvarból magasodó Sztálin-szobor sematikus kísérletet tesz történelmi kontextusba helyezésére, ennyiből saját alapvetésével sem konzekvens.

Az épület a természeti vagy épített környezethez való illeszkedés helyett ennek tudatos megtagadására vállalkozik, az alapozás nélküli technika választásával ugyanakkor az igénybe vett területet legalább bántatlanul, sértetlenül hagyja. Az építészet szempontjából az épület alultervezett és nem felel meg a tervezési programban megfogalmazott minőségi elvárásoknak. A tervezési területet nem használja ki, külső környezetrendezéssel nem foglalkozik. Drámai mondanivalója nem átadható a közönség számára.

5.10 HORT_10

A tájra lehelyezett, félig besüllyesztett kibillentett kör alakú épület szándékosan tájidegen formája nem csak a tájtól, de talán egyenesen a Földtől is idegen.

Az önmagába visszatérő kör szimbolikája értelmezhető úgy is, mint az örökkévalóság szimbolikája, de sajnos inkább öncélú formaként, Földre fúródó UFO-ként, s nem pedig a megvalósítani kívánt belső tartalommal szimbiózisban élő emlékhelyként kíván funkcionálni.

Bár az épület kirívó formája ebbe a tájba illesztve megkérdőjelezhetetlen, de ezt a formavilágot tetten érhetjük más kortárs épületeknél, így nem tekinthető egyedinek.

Mindemellett a lineáris elrendezés (még ha körkörös is) nem sok teret hagy a kiállítás kreatív megvalósítására, néhol „megerőszakolja” a funkciót.

Mindazonáltal a Zsúri értékeli Tervező erőfeszítését, hogy egy olyan - tájból kirívó - egyedi Jelet kívánt létrehozni a Hortobágyi Deportálások Emlékhelyeként, mely megszólítja nem csak a múlt, jelen, de a jövő nemzedékét is, s egyben hasznos megoldásokat is tartalmaz, így megvételre javasolja azt.

A Bírálóbizottság a pályaművet az itt megfogalmazott értékei alapján megvételben részesíti.

5.11 HORT_11

A Hortobágyi Deportálások Emlékhelye pályázatra benyújtott pályamű kiindulási alapként javasolt építészeti megoldása, azaz a föld alá süllyesztett épület határtalan hortobágyi tájból néhol felszakadó sebeinek „kiemelése”, jól próbálja meg kifejezni a múlt töredékes ismeretét, s egyben a deportáltak itt megélt szenvedésének végtelenségét.

Mégis hiányérzete támad az embernek, hiszen a külső látványvilág „elbújik”, nem ad arculatot, Jelet az ide érkező látogatóknak.

A kiállítási koncepcióval nem konkurál az épület, azt kiszolgálni kívánja mind az anyaghasználatával, mind a terek elrendezésével, mégis olyan kötöttségeket teremt, melyek miatt óhatatlanul statikussá teszi az épületet, helyiségeket ezáltal az eredeti gondolat - izgó-mozgó terek - megmerevedését okozzák.

Az elsőre jó gondolatnak tűnő műszaki ötletek terén jelentős kihívásokat teremtő terv nem biztos, hogy teljeskörűen átgondolt megoldásokat ad üzemeltetési kérdésekre (népegészségügy, tűzvédelem, menekülés). A földbeton ötlete a kitermelt talaj felhasználása céljából érdekes és egyben hasznos megoldást kínál, mégis kérdéses lehet egy magas talajvízű, nedves környezetben föld alá süllyesztett és földdel körbezárt épület szempontjából.

A „camera obscura” elvével megvalósítani kívánt „szénaboglya” kilátó ötletként érdekes, de egy föld alá épített - iskolai csoportokat is kiszolgálni kívánó - látogatói épületben a használatához szükséges sötétség elérése nem tűnik reálisan megvalósíthatónak.

Mindazonáltal a Zsúri értékeli Tervező erőfeszítését, hogy egy olyan – egyedi műszaki megoldásokat is tartalmazó – tervet nyújtott be a Hortobágyi Deportálások Emlékhelye pályázatra, mely nem elnyomni kívánja a kiállítási koncepciót, hanem azt kiszolgálni kívánja, így megvételre javasolja a művet.

A Bírálóbizottság a pályaművet az itt megfogalmazott értékei alapján megvételben részesíti.

5.12 HORT_12

A mű a pályázati mezőnyből kiemelkedő építészeti alkotás. A tervezett épület megjelenése egészében újszerű, eredeti megoldásokat tartalmazó, a funkciót kiemelkedő módon kiszolgáló, környezetével együtt élő, reális építési megoldásokat alkalmazó, átgondolt pályamű. A Hortobágyi Deportálás Emlékhelye pályázat célja egy olyan látogató és emlékközpont megtalálása volt, amely művészi üzenetével és kiállítási tematikájával méltó a sok ezer kitelepített család kényszermunkatáborokba hurcolásának és fájalmának történelmi bemutatására.

A részletes bírálat során kiemelt figyelmet kapott az építészet és a tájba illő viselkedés párbeszéde. A pályamű mindezt megtalálta. A felmutatott mű olyan szakmai alázatról ad tanulságot, amely a térség környezetalakításában is példamutató. A terv az egykori történelmi események világától egészen a mai kor jövőbemutató üzenetátadásra alkalmas egységes gondolatiságra épül. A megfogalmazott egyetlen határozott épülettömeg, amely a barakképítészet sajátosságait hordozza, hitelesen igazolja vissza a korszak építészeti örökségének emlékeit.

Belső tereinek alakítására jellemző a tiszta funkcionális működés, a lényegre törő térszerkesztés, a téri hangsúlyok kezelése, továbbá a látogatói útvonal előremutató tematikus vezetése a belépés pillanatától egészen a visszatérésig. A pályázati tervezési alapprogramon túl javaslatot tesz további, a használatot és a látogatói élményt fokozó funkciók elhelyezésére, amelyek tovább erősítik az emlékhely mindennapi életének szerves működését, valamint a „hely” emlékezetessé válásának lehetőségét. A pályamű érdekessége a visszafogott tömegalakításra jellemző egyszerűség mögött rejlő emblematikus, a tetőgerinc vonalában visszasüllyesztett felívelő kilátórampa megalkotása, amely kiváló válasz a térség emelkedett pontjának – az alkotók kifejezésével élve -, a „drámai horizont” élményének bemutatására.

Az egyszerű három traktusos épület jól szervezett. Az alaprajz három egységre tagolható. A központi rész a belépés tere, ahol a látogató bekerül a kiállítás erőterébe a központi üzenet identitásterébe, majd két oldalon egymástól tisztán elkülönítve találjuk az emlékközpont mindennapi tereit, a túloldalon pedig a kiállító tereket. Végül a horizont kilátó a központi térből induló lépcsőszobron és a galérián végig vonuló drámai útvonalon érhető el. A funkciók elrendezése komoly szakmai ismeretről ad benyomást. A belsőépítészeti lehetőségei, a pályázatban bemutatott belógatott vasúti talpfarengeteg elegáns motívum. A pályamű előnye, hogy a funkciók későbbi finomodásával az alaprajzi és metszeti rendszerek egységes elképzelése flexibilisen, rugalmasan képes alkalmazkodni az esetlegesen változó igények hatására.

A telepítésében is ott van az az átgondoltság, amely az épületet a településhez a hétköznapi élet jól kapcsolja. A telek feltárás klasszikus módon történik. Parkoló, emlékpark és épület. A tematikus park érthetően tárul fel a parkolóba érkezéstől, amelyet az elhelyezett nyugodt épülettömeg térfala zár. A feltárási útvonal mértékletesen komponált. A szikes emlékgyűrű mint kültéri emlékhely fontos szerepet tölt be a terv életében. Szervesen kapcsolódik az érkezés dramaturgiájához. Itt kérdéseket vet fel a víz megjelenésének képe. A folyamatos üzemen tartása vagy a természetes szikes fenntartása, mely később átgondolást igényel.

Az épület külső megjelenésének hortobágyi hodályokra jellemző lendülete, arányrendszere nagyvonalúsága és karaktert hordozó építészeti jellege nélkülözhetetlen eleme a tervi kompozíciónak. Nyitott kérdés természetesen a tetőzet és homlokzati anyaghasználat, valamint ezen szerkezetek épületszerkezeti fordulatának végső kidolgozása. A Bírálóbizottság az esztétikai és műszaki szükségszerűségek, valamint a múzeumtechnológiai elvárások későbbi végső kialakításának figyelembevételével a pályaművet I. díjban részesíti.

A Bírálóbizottság a pályaművet az itt megfogalmazott kimagasló értékei, egyedi megoldásai alapján I. díjban részesíti.

5.13 HORT_13

A tervezett komplexum építészeti arculata jelszerűen megformált, egyértelmű helyet kijelölve a pusztaságban, Az épület tömegformálása drámai hatással vág bele a természeti környezetbe.

A múzeumi terek térszervezése funkcionalista, belső megformálásuk nyers. A kiállító helyiségek a kör alaprajzú, intim belső kert köré szerveződnek, amely fölé szintén egy kör alaprajzú kilátófolyosót helyez el. Az építészeti szándék egyértelműen nyomon követhető: őszinte tényfeltárás és ismeretátadás közvetítése az emlékhelyre belépő látogatóval. Emlékezik az itt történt tragédiákra és több ponton egyedi megoldásokkal értelmezi azt.

A külső terek tájépítészeti megoldásai a keleti oldalon kreatívak, míg a nyugati oldal hangsúlytalan.

Sajnálatos módon az alkalmazott anyagok, eszközök nem minden esetben felelnek meg a hortobágyi környezetnek, az egykori tanyavilág és a deportáltak fizikai környezeté követelményeinek.

A földhalmokból kialakított, hasítékokkal tagolt terek nem adják vissza a juhodályokba, magtárakba zsúfolt szerencsétlen emberek több évig tartó megpróbáltatásainak érzését.

Összhatását tekintve az épület nem képes a történelmi tragédiák súlyát kifejezni.

5.14 HORT_14

A terv erénye, hogy a juhodályokra emlékeztető épület tömegarányaiban a hortobágyi pusztai építészet sorába illeszkedik. Az épület feltárulását egy hangsúlyosan hosszú sétány teremti meg, amely felkészíti az ide érkezőt a kiállítási élmény befogadására.

A főépület tervi koncepciójának szándékát, miszerint a tekintélyt parancsoló tömeg fogadólátványa a távoli horizontból méltóságteljesen, ugyanakkor kissé fenyegetően is - a vele egyanyagú nádasból a megérkezőkből "emlékezetes helyként" meglepő hatást, kíváncsiságot kiváltva - kiemelkedjen, a tervezett földszintes-magastetős épület jól testesíti meg. Sajnos a kilátó hasábjára idegenül hat a hagyományos épületforma mellett, nem találja a helyét, leszakad arról.

A fogadótér és a benne elhelyezkedő család-szoborcsoport erős és indokolt gesztusa a tervnek. Tér- és tömegformálási szempontból izgalmas megoldás a nyeregteret és a belső térfalak koordinátarendszerének elfordítása, amely egy összetett háromdimenziós kiállítótér rendszert képez. Ez a fajta megoldás flexibilis térhasználatot tesz lehetővé.

A natúr, visszafogott anyaghasználata alázatosságot sugároz. Törekszik a helyben előforduló népi építőanyag alkalmazására. Ennek egyik legmarkánsabb eleme a tetőn és a falakon is megjelenő nád. Tájépítészeti fogadó épület előtti tér jelentős kihasználatlan potenciált tartogat.

A Bírálóbizottság a pályaművet az itt megfogalmazott értékei alapján megvételen részesíti.

6 ELŐZETES TELEPÜLÉSKÉPI VÉLEMÉNY

Kiíró a Tervpályázati rendelet 25. § (3a) és (3b) bekezdése alapján – figyelemmel a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet rendelkezéseire – a díjazásra és megvételre javasolt pályaműveket előzetes településképi vélemény kialakítása céljából a településfejlesztésért és településrendezésért felelős miniszter rendelkezésére bocsátotta azzal, hogy az első díjra javasolt pályamű esetében a fémlemezfedés kerülendő, helyette a tájhoz illeszkedő nádtető kialakítása javasolt.

A miniszter előzetes településképi hozzájárulását TKF-71/408/1/2022 iktatószámon, 2022. március 21-én megadta valamennyi díjazott és megvételre javasolt pályamű tekintetében.

7 A DÍJAZOTT PÁLYAMŰVEK RANGSOROLÁSA

Az 5. fejezetben ismertetett értékelések alapján a Bírálóbizottság az alábbi sorrendet állítja fel a pályaművek között:

I. díjban részesül	HORT_12 bírálati sorszámú pályamű
II. díjban részesül	HORT_04 bírálati sorszámú pályamű
III. díjban részesül	HORT_05 bírálati sorszámú pályamű
Megvételben részesül	HORT_02 bírálati sorszámú pályamű HORT_07 bírálati sorszámú pályamű HORT_10 bírálati sorszámú pályamű HORT_11 bírálati sorszámú pályamű HORT_14 bírálati sorszámú pályamű

8 A DÍJAK ÉS MEGVÉTEL ELOSZTÁSA ÉS ENNEK RÖVID INDOKLÁSA

A Bírálóbizottság a díjazott és megvételben részesített pályaművek szerzői részére kifizetendő összegeket az alábbiak szerint állapította meg:

I. díj	bruttó 6 millió Ft
II. díj	bruttó 5 millió Ft
III. díj	bruttó 4 millió Ft
Megvétel	bruttó 1 millió Ft / pályamű

A Bírálóbizottság úgy döntött, hogy a díjazásra és megvételekre kiosztja a rendelkezésre álló 20 millió forint teljes keretet, tekintettel arra, hogy a benyújtott pályaművek mindegyike megfelelő színvonalú volt és egyenként is több értékes gondolatot tartalmazott.

A díjak bruttó összegek, melyek az ÁFA-t és minden egyéb fizetendő adót tartalmazzák és adóköteles bevételek.

9 A TERVPÁLYÁZAT HASZNOSÍTÁSÁNAK MÓDJÁRA ÉS LEHETŐSÉGEIRE TETT AJÁNLÁSOK

A Bírálóbizottság a pályázatokat érvényesnek és a Tervpályázatot eredményesnek nyilvánítja és megállapítja, hogy a Tervpályázaton I. díjban részesített (HORT_12 számú) pályamű alkalmas arra, hogy annak alapján a pályázó tervezői szolgáltatás megrendelésére vonatkozó hirdetmény közzététele nélkül lefolytatandó tárgyalásos közbeszerzési eljárásban ajánlattételre felhívásra kerüljön. A hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárás szabályai szerint a közbeszerzési eljárás megindítható, a dokumentációban meghatározott vállalási feltételekkel a tervezői szolgáltatás szerződése megköthető, a Bírálóbizottság alábbi ajánlása szerint:

A Bírálóbizottság – a Tervpályázati rendelet 25. § (3) bekezdés k.) pontja és 26. § (2) bekezdése alapján – kizárólag az I. díjban részesített pályamű tervezőjét javasolja a tervpályázatot követő közbeszerzési eljárásban ajánlattételre történő felhívásra.

Az I. díjban részesített pályamű koncepciója, javasolt funkcionális, szerkezeti és technikai megoldásai alkalmasak arra, hogy a pályamű a továbbtervezés alapjául szolgáljon. A pályamű összetett és a kiírási feltételekben foglalt valamennyi kérdésre adott világos, kivitelezhető, költség- és kivitelezésük szempontjából időhatékony válaszai őt teszik alkalmassá arra, hogy **továbbtervezésre ajánlja** a Bírálóbizottság.

A Bírálóbizottság az alábbiakat javasolja:

A Bírálóbizottság a győztes (HORT_12) pályamű részletes szakmai értékelésében megfogalmazta azokat a részelemeket, melyek a továbbtervezés során átgondolandók, fejleszthetők.

A Bírálóbizottság felhívja az Ajánlatkérőt, hogy a Tervpályázati rendelet 27. § (4) bekezdése szerint a díjazott és a megvételen részesült pályaművek tekintetében a felhasználási jogok átruházására vonatkozó szerződéseket a tervezőkkel kösse meg.

Végezetül a Bírálóbizottság felhívja az Ajánlatkérő figyelmét, hogy a jelen zárójelentés - mint a szakmai bírálatokat rögzítő dokumentum - elkészítésekor a benyújtott pályaművek alkotóinak adatait a Titokgazda még nem ismertette. Amennyiben a Tervpályázati rendelet 17. § (3) bekezdése vagy 18. §-a szerinti kizáró ok az első díjazott pályamű szerzőjének kiléte után merül fel, vagy a közbeszerzési eljárás az első díjazottal ellehetetlenül, a Tervpályázati rendelet 26. § (2) bekezdése alapján a Bírálóbizottság ajánlása szerint, a további díjazottakkal ne kerüljön sor hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárásra.

1. számú melléklet: Országkép- és településképvédelmi szempontú előzetes vélemény
2. számú melléklet: A bírálati sorszám alapján a titokgazda által beazonosított pályaművek szerzőinek felsorolása.

Budapest, 2022. március 22.

Dr. Rétvári Bence
Elnök

Wachsler Tamás
Társelnök

Bognár Csaba

Jakab Ádám András

Jambrik Imre

Lőrinczné Balogh Krisztina

Fülek Zsolt

Szalay Tihamér

Krizsán András

Dr. Ferencz Marcel

1. számú melléklet

MINISZTERELNÖKSÉG

GULYÁS GERGELY
miniszter

TKF-71/408/1/2022

Országkép- és településképvédelmi szempontú előzetes vélemény

A „Hortobágyi Deportálások Emlékhelye” tárgyban kiírt építészeti tervpályázat díjazásra és megvételre szánt pályaműveinek köréről

A kiíró elnevezése: Budapest Fejlesztési Központ Nonprofit Zrt.
A kiíró székhelye: 1027 Budapest, Horvát utca 14-26.
A tervezett építési beruházás által érintett ingatlan címe, helyrajzi száma: 4071 Hortobágy Hrsz.:115/4

A településfejlesztésért és településrendezésért felelős miniszter 018/2022 számú, országkép - és településképvédelmi szempontú előzetes véleménye:

A díjazásra és megvételre szánt pályaművek körével kapcsolatban az előzetes településképi hozzájárulást megadom.

Indokolás

„Hortobágyi Deportálások Emlékhelye” tárgyban a Budapest Fejlesztési Központ Nonprofit Zrt meghívásos, egyfordulós építészeti tervpályázatot írt ki a kommunista diktatúra áldozatai ellen elkövetett törvénytelenségek kiemelt helyszínén, a hortobágyi zárt táborok egykori területén a méltó megemlékezés, a közös nemzeti emlékezetpolitika formálása és a jövő nemzedék oktatása-nevelése céljával létrehozandó látogatóközpont tervezési feladataira vonatkozóan. A tervpályázati eljárásokról szóló 310/2015. (X. 28.) Kormányrendelet 25. § (3a) és (3b) bekezdései alapján a kiíró kérelmezte a megvételre javasolt pályaművek körét bemutató dokumentáció Országkép- és településképvédelmi szempontú előzetes véleményezését.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) 23/I. § meghatározottak alapján a pályaművekről megállapítható, hogy az ismertetett építészeti koncepciók kielégítik a településképvédelmi szempontú előzetes véleményezésről szóló 2016. évi LXXIV. törvény 2. § (1)-ben rögzített célokat, ezért a pályázat zárójelentésének megfogalmazásához az előzetes településképi hozzájárulást megadom azzal az észrevétellel, hogy az első díjra javasolt pályamű esetében a fémlemezfedés kerülendő, helyette a tájhoz illeszkedő nádtető kialakítása javasolt.

Budapest, 2022. március 21.

Gulyás Gergely

ELEKTRONIKUSAN HITELESÍTVE
ZÁRADÉKOLVA – ÉTDR

2. számú melléklet

PÁLYÁZATI KÓD	HELYEZÉS VAGY MEGVÉTEL	PÁLYÁZÓ	RÉSZTVEVŐ TERVEZŐ, SZAKÉRTŐ
HORT_01		Borbás Építész Műterem Kft. – ASD Stúdió Kft.	Dr. Borbás Péter Horváth Gergely
HORT_02	MEGVÉTEL	Boda István	Boda István
HORT_03		Benczúr-Weichinger Studio Kft.	Benczúr László
HORT_04	II. DÍJ	Arch-Studio Kft.	Vesztergom Ádám Makrai Sándor Senánszky Zsófia Lunk Zoltán
HORT_05	III. DÍJ	3h építésziroda Kft.	Gunther Zsolt Csillag Katalin Kállay Gábor Lánczky Julianna Vörös Gergely Molnár Kristóf Gunther Julianna
HORT_06		Bükösdí Architects – Kiss és Járomi Építész Iroda	Bükösdí György Barna Dr. Kiss Gyula Gábor
HORT_07	MEGVÉTEL	Keller Ferenc	Keller Ferenc
HORT_08		A Fiúk Építész Stúdió (GreeCoMat Kft.)	Kabdebó Zoltán Varga N. Dániel Székely Lajos Kádár Sebestyén Fehér Gábor Fehér Kvasz Rita Bogár Róbert Szombathy Livia
HORT_09		GUBAHÁMORI Kft.	Guba Sándor Hámori Péter Kiss Luca Novák Sándor
HORT_10	MEGVÉTEL	Triskell Kft.	Patai Boglárka Turi Gergő Szánkó Dóra Szűcs Lilla Terdik Bálint
HORT_11	MEGVÉTEL	Minusplus Generáltervező Kft.	

PÁLYÁZATI KÓD	HELYEZÉS VAGY MEGVÉTEL	PÁLYÁZÓ	RÉSZTVEVŐ TERVEZŐ, SZAKÉRTŐ
HORT_12	I. DÍJ	BIVAK studio Kft.	Máté Tamás Vass-Eysen Áron Soóky-Tóth Gábor Madaras Botond Madaras Koppány Oltvai Tamás
HORT_13		Építész Kaláka Kft.	Pásztor József Kalo Emese Szabó Eszter Szulovszky Brigitta Igar Péter Tot Kristóf Ölbey Zoltán
HORT_14	MEGVÉTEL	MIXA Stúdió Kft.	Csontos Györgyi Hornperger Arnold Kulcsár Dávid Nyárai Fruzsina